

El consum de substàncies entre l'alumnat de 14 a 17 anys a Sant Cugat del Vallès.

Una anàlisi de les pràctiques i contextos d'inici del consum per a la concreció de línies d'actuació.

Sant Cugat del Vallès
Octubre de 2011

Spora Sinergies

Joaquín Costa 62 pral 2a

08001 Barcelona

tel. (+34) 93 481 56 22

fax. (+34) 93 550 44 44

info@spora.ws

www.spora.ws

PARC DE RECERCAUAB

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

Analitzar les pràctiques d'inici de consum de drogues en adolescents per definir futures línies d'actuació en prevenció i intervenció al municipi.

Conceptes clau
de la recerca:

- *Perfil de consum*
- *Patrons i els contextos d'inici de consum*
- *Substàncies*
- *Factors protectors i facilitadors*
- *Coneixement i ús dels serveis i recursos del municipi*
- *Necessitats de millora del municipi*

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

QUALITATIVA

QUANTITATIVA

- Implementació de **3 grups focals** amb 8-10 adolescents de diferents perfils seleccionats segons criteris d'heterogeneïtat social, de sexe i d'edat.
- **Buidat, categorització i anàlisi** qualitatiu classificatori de les valoracions i opinions obtingudes sobre el consum.
- Administració de **843 qüestionaris** a alumnes de 14-17 anys de centres privats, concertats i públics de Sant Cugat.
- Nivell de confiança del **95,5%** (2 sigma)
- **Replicació** de preguntes realitzades en altres estudis oficials d'abast català per **comparar** les tendències i els patrons .

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

1. Aproximació al consum

2. El consum de substàncies

3. Consum i gènere

4. Consum i família

5. Fonts d'informació

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

1. Aproximació al consum

Divertir-se

- És viure en un **temps (no escolar)** en què les normes que regulen els comportaments es dilueixen.
- És una activitat fonamentalment **col·lectiva o grupal**. S'assoleix en grup: es basa en el fet de *compartir* experiències més que no pas en viure-les individualment.

Sortir de festa

- Es fa amb el grup d'**iguals**.
- Permet gaudir d'un **espai** en què les barreres interpersonals **s'erosionen**.
- Es viuen noves **experiències**. Es forma part d'una 'nebulosa afectual' o 'socialitat difusa' en què prevalen les interaccions, el contacte, el fet d'estar junts i els afectes.

Objectiu

Metodologia

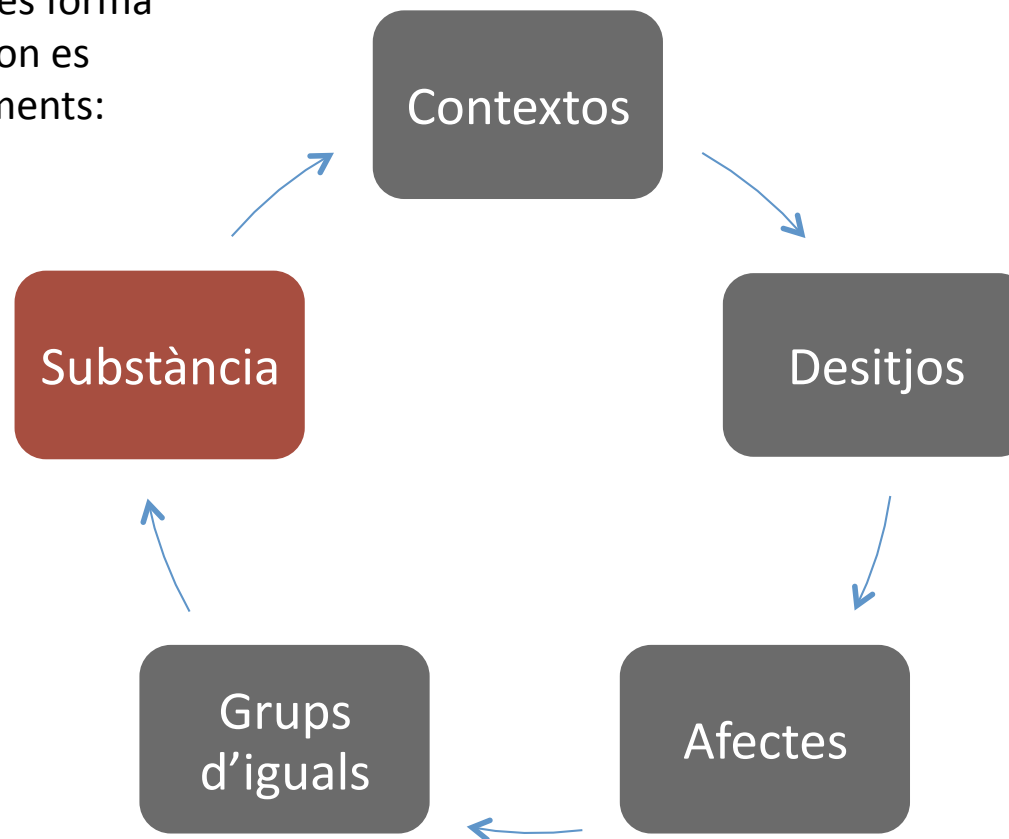
Resultats

Propostes

Consumir

1. Aproximació al consum

El consum de substàncies forma part d'un **assemblatge** on es combinen diversos elements:

El consum de substàncies a Sant Cugat del Vallès

Objectiu

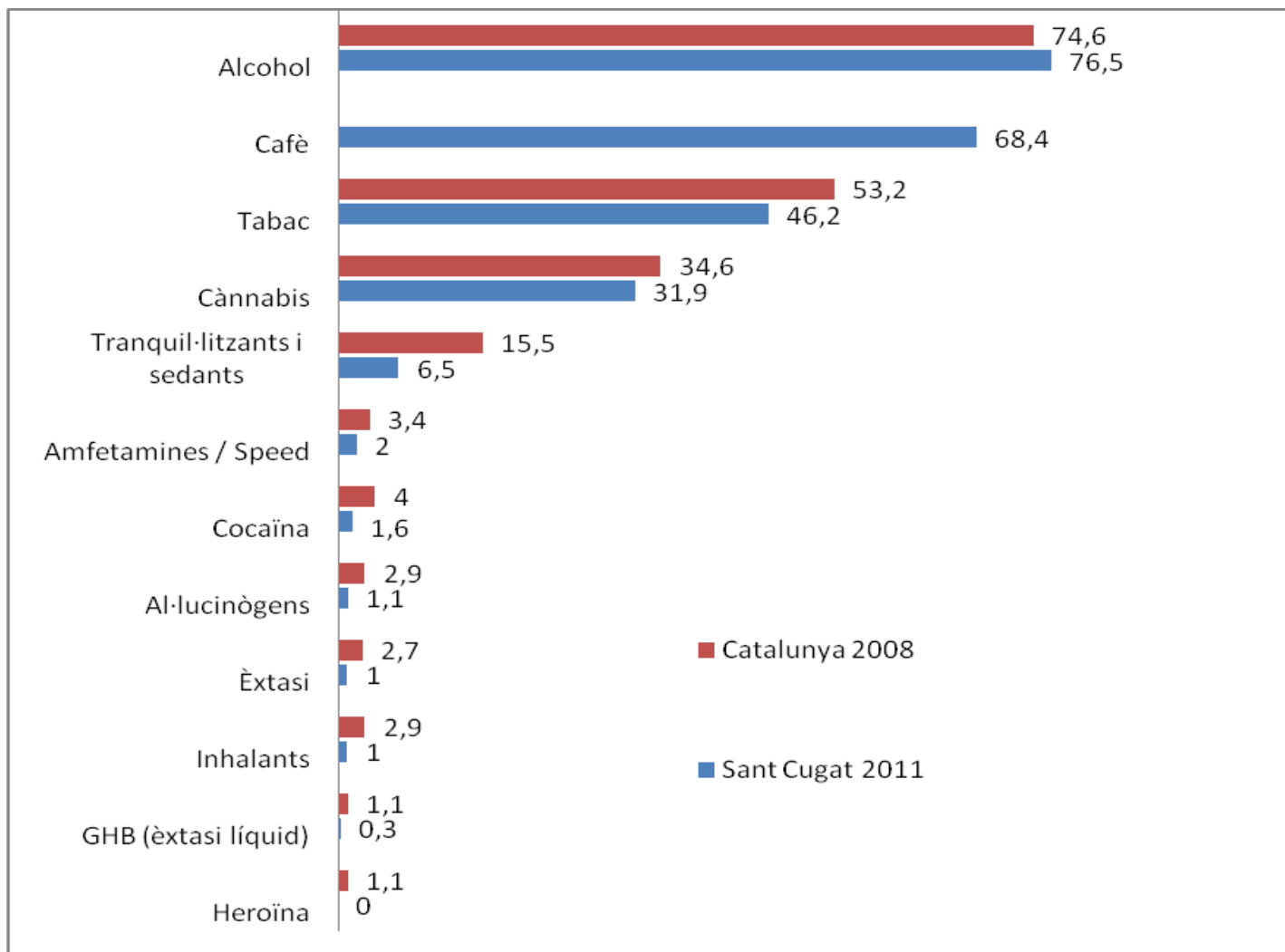
Metodologia

Resultats

Propostes

Consumir

Prevalença de consum de substàncies a Sant Cugat

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

1. Aproximació al consum

1. Tenir en compte els **patrons, contextos i espais en què es consumeix** cadascuna de les substàncies; evitar concebre'l com un acte individual o com la mera interacció psicoactiva entre una substància i un individu.
2. Apropar les intervencions preventives als **contextos i entorns naturals** en què es dóna el consum tant com sigui possible.
3. Prioritzar les intervencions en el **tabac, l'alcohol i el cànnabis**, atesos els índex de prevalença; la resta de consums són residuals.

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

ALCOHOL

2. El consum de substàncies

Prevalença i patrons | Motivacions | Percepció del Risc | Contextos de consum

- És la droga **estrella**, forma part de la vida quotidiana adolescent.
- És la droga **d'iniciació**.
- El consum es circumscriu a la franja del **cap de setmana** i s'associa a estar junts de festa.
- La beguda preferida són els **combinats alcohòlics** o 'cubates'.
- El consum té un caràcter marcadament **lúdic**.

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

ALCOHOL

2. El consum de substàncies

Prevalença i patrons | **Motivacions** | Percepció del Risc | Contextos de consum

1. Els efectes euforitzants i desinhibidors.
2. El sentiment de pertinença i la cohesió grupal que genera consumir amb les amistats.
3. La projecció exterior d'una imatge d'adultesa.

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

ALCOHOL

2. El consum de substàncies

Prevalença i patrons | Motivacions | **Percepció del Risc** | Contextos de consum

- L'alumnat considera que el consum abusiu d'alcohol té riscos elevats.
- El consum moderat, en canvi, no en comporta.
- Més de la meitat considera que prendre 5 o 6 begudes alcohòliques durant el cap de setmana gairebé no comporta riscos.

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

ALCOHOL

2. El consum de substàncies

Prevalença i patrons | Motivacions | Percepció del Risc | **Contextos de consum**

- Els envelats, carpes o barraques.
- Els parcs i les places.
- Els bars i les discoteques.

L'alumnat afirma no tenir gaire impediments per accedir a l'alcohol

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

ALCOHOL

2. El consum de substàncies

1. És preferible que les **actuacions es duguin a terme en els contextos naturals** en què es dona el consum:

- Cursos de **dispensació responsable d'alcohol** entre els professionals que regenten barres d'esdeveniments, festivals, barraques i/o locals comercials d'oci nocturn.
- Presència de **stands** Informatius , fulletons i flyers sobre consum d'alcohol en els locals comercials d'oci adolescent.

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

ALCOHOL

2. El consum de substàncies

2. Es recomana **desenvolupar actuacions diferenciades per edats.**

- Fins als **15 anys**

Tallers preventius inespecífics.

- A partir dels **16 anys**

Tallers preventius i **de reducció de riscos** sobre consum d'alcohol amb propostes de caràcter pràctic.

Es desaconsella l'ús de discursos centrats únicament en evitar i/o retardar l'edat d'inici del consum, atesos els efectes contrapreventius que poden provocar entre l'alumnat que ja és consumidor.

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

TABAC

2. El consum de substàncies

- El tabac és la segona substància més consumida després de l'alcohol.
- Més de la meitat de l'alumnat que en consumeix ho fa habitualment.
- El consum de tabac està molt vinculat a factors d'ordre social com la pressió grupal i la projecció d'una imatge adulta.
- L'alumnat manifesta que accedir al tabac és molt fàcil.

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

TABAC

2. El consum de substàncies

- El tabac és la segona substància més consumida després de l'alcohol.
- Més de la meitat de l'alumnat que en consumeix ho fa habitualment.
- El consum de tabac està molt vinculat a factors d'ordre social com la pressió grupal i la projecció d'una imatge adulta.
- L'alumnat manifesta que accedir al tabac és molt fàcil.

Cal desenvolupar estratègies **preventives en relació amb el consum de tabac entre l'alumnat** de primer cicle d'ESO, per evitar el consum o retardar-ne l'edat d'inici.

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

CANNABIS

2. El consum de substàncies

Prevalença i patrons | Motivacions | Contextos de consum

- Un de cada tres adolescents de Sant Cugat ha provat alguna vegada el cànnabis.
- La meitat dels i les adolescents que en consumeix ho fa habitualment.
- La variable més explicativa és l'edat: la prevalença de consum als 16-17 anys és marcadament superior al consum detectat als 14-15 anys (48% vs 16%).

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

CANNABIS

2. El consum de substàncies

Prevalença i patrons | **Motivacions** | Contextos de consum

- Les motivacions per consumir-ne són:
 - Les propietats relaxants.
 - Perquè ‘serveix per desconnectar’
 - Perquè ‘provoca alegria’.
 - Perquè ‘ajuda a reflexionar’.

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

CANNABIS

2. El consum de substàncies

Prevalença i patrons | Motivacions | Contextos de consum

- El cànnabis presenta un consum molt distribuït i poc acotat.
- No es consumeix només en contextos de festa ni únicament els caps de setmana.
- El consum més problemàtic és aquell que es dona abans d'entrar a classe, a l'hora del pati o entre classe i classe.

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

CANNABIS

2. El consum de substàncies

Cal diferenciar les intervencions que es duran a terme segons franges d'edat.

- Fins als **15 anys**

Implementació de programes per a **promoure actituds i comportaments** saludables, per evitar o retardar l'edat d'inici del consum, poc abans de l'edat mitjana en què n'inicien el consum.

- A partir dels **16 anys**

Implementació de programes de **reducció de riscos** associats al consum de cànnabis adreçats a adolescents consumidors. La perspectiva de reducció de riscos pot ser especialment adient per fer front als consums problemàtics.

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

Hi ha diferències de gènere?

3. Consum i gènere

Pel que fa a les *prevalences*:

- El consum **d'alcohol, cànnabis i tabac** presenta **percentatges similars** en les noies i en els nois.
- Els índexs de prevalença per sexes han anat evolucionat amb el temps fins a equiparar-se.
- Les **noies** ja consumeixen més **tabac** que els nois.
- Les famílies tenen major coneixement del consum de cànnabis dels seus fills adolescents que no pas del consum de les seves filles.

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

Hi ha diferències de gènere?

3. Consum i gènere

Pel que fa als *patrons de consum*:

- Els nois manifesten tenir major desconfiança en les diferents fonts d'informació sobre drogues que les noies.
- Entre les noies s'observen certs patrons de reducció de riscos, com la planificació prèvia del consum.
- Es mostren més receptives a incorporar patrons de consum responsables i a parlar-ne amb les famílies o amb altres agents socials.

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

3. Consum i gènere

Desenvolupament i implementació d'intervencions educatives per l'abordatge del consum de substàncies des d'una perspectiva de gènere.

Objectiu

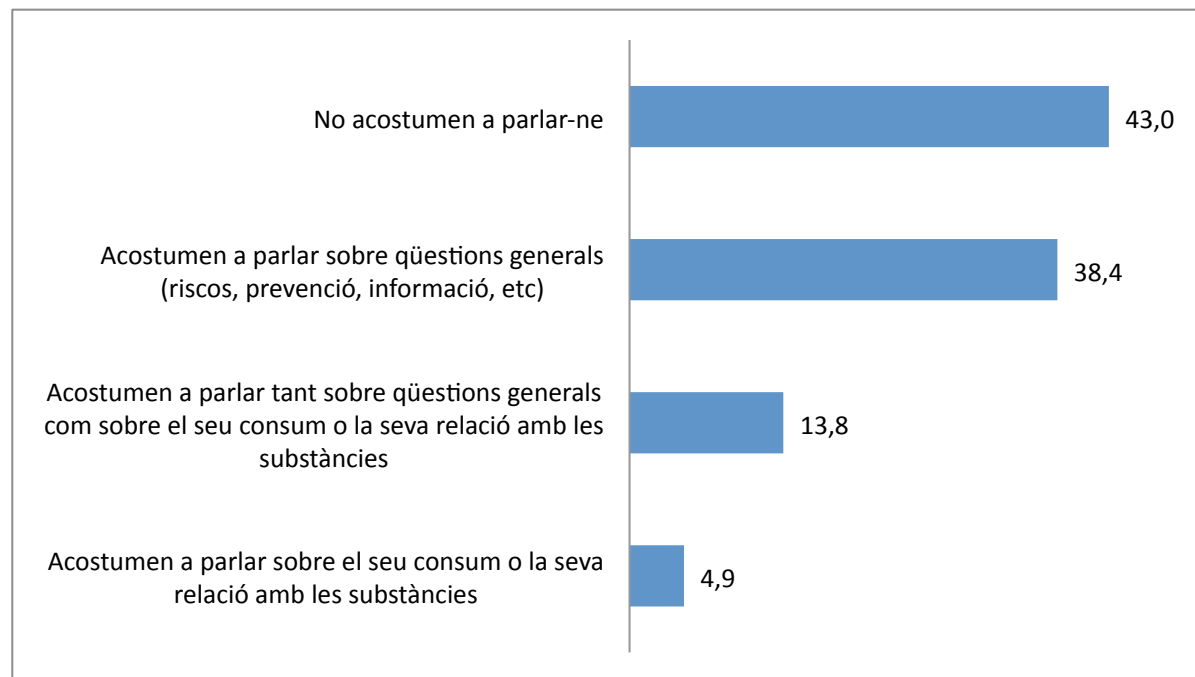
Metodologia

Resultats

Propostes

En parlen?

4. Consum i família

Objectiu

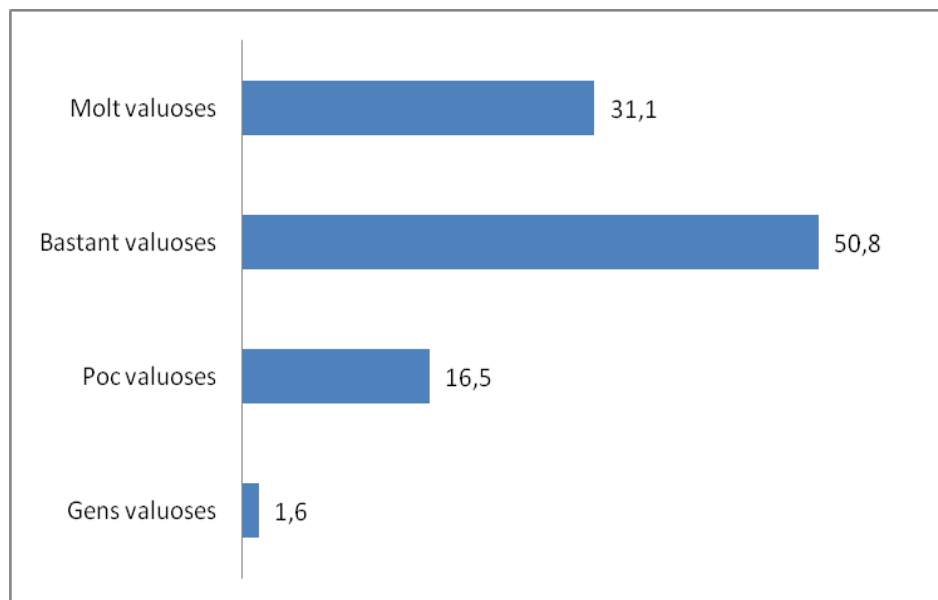
Metodologia

Resultats

Propostes

4. Consum i família

Si en parlen, com ho valoren?

Tipus de comunicació

1. Preventiva de caràcter general. No aprofundeix en l'experiència personal del fill/a.
2. Preventiva específica i de reducció de riscos. La comunicació és oberta i s'aborda l'experiència personal del jove i es donen pautes sobre consum responsable.

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

4. Consum i família

Perquè no en parlen?

- L'adolescent **oculta** el seu consum per no ser castigat.
- El pare o la mare “fa la vista grossa” o eviten parlar-ne; no es mostren interessats/des.

Les famílies es troben, en general, en una situació de dèficit comunicatiu.

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

4. Consum i família

Oferir eines i recursos a les famílies per optimitzar la comunicació amb els seus fills i filles en relació amb el consum de drogues tenint en compte que:

- En l'actualitat coexisteixen diferents models familiars : famílies permissives, consumidores, coercitives, etc.
- Cal proporcionar eines tant per a la comunicació inespecífica, com per l'abordatge de consums específics (cànnabis, alcohol).

Objectiu

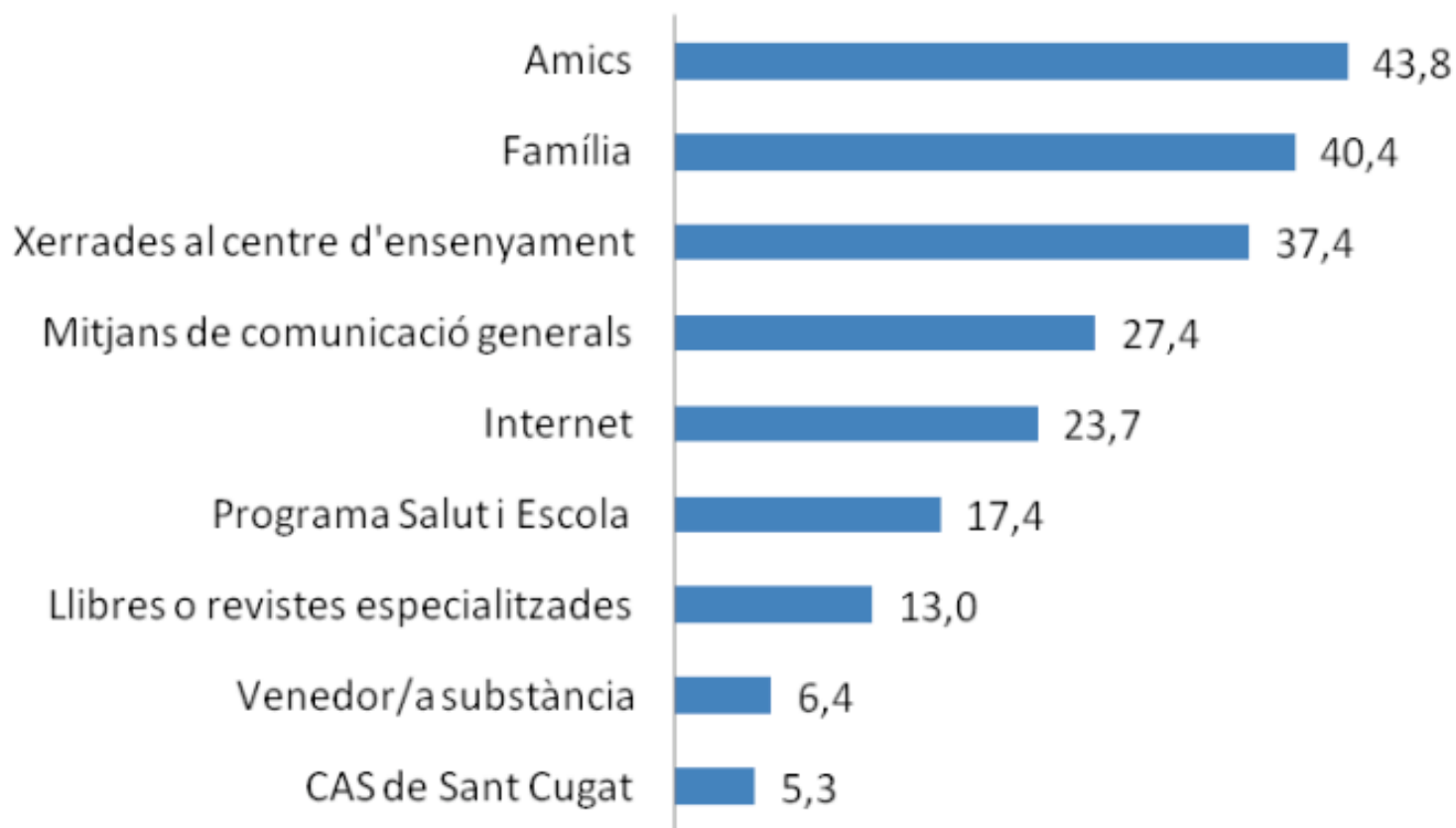
Metodologia

Resultats

Propostes

Ús de fonts d'informació

5. Fonts d'informació

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

Les xerrades a l'escola

5. Fonts d'informació

- 1. El missatge de la *por*:** Els missatges alarmistes provoquen una dissonància amb l'experiència, que augmenta la percepció de falsedat de tot el missatge.
- 2. La xerrada "Viquipèdia":** Els continguts i informacions de les xerrades responen a un guió preestablert. Es centra en explicar els efectes del consum de les substàncies però s'ometen altres qüestions que són del seu interès.
- 3. Xerrades participatives:** Les xerrades que tinguin un format més interactiu, més participatiu i en què s'aborden recomanacions sobre la reducció de riscos associats al consum, són les més ben valorades.

Objectiu

Metodologia

Resultats

Propostes

5. Fonts d'informació

Formar en coneixements i metodologies d'implementació de tallers i de dinamització grupal sobre consum de drogues als professionals que imparteixen les xerrades en els centres educatius (professorat, educadors, equips de salut municipal, tècnics de Salut i Escola).